

Ewa Gieysztor-Szymczak

Bokiny, st. 63, gm. Łapy, woj.
białostockie, AZP 39-83/63

Informator Archeologiczny : badania 28, 1-2

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EPOKA KAMIENIA

PALEOLIT I MEZOLIT

Bokiny, st. 63
gm. Łapy, woj. białostockie
AZP 39-83/63

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadziła mgr Ewa Gieysztor-Szymczak. Finansowane przez Urząd Miasta i Gminy w Łapach i Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Ślady osadnictwa schyłkowopaleolitycznego, mezolitycznego i kultury niemeńskiej.

Stanowisko zostało odkryte w trakcie badań powierzchniowych AZP jesienią 1982 r. Zlokalizowane jest w dolnych partiach wyniesienia morenowego oraz na niskim tarasie nadzalewowym Narwi (ekspozycja południowo-wschodnia) i zajmuje obszar ok. 2 ha. W 1985 r. utworzono tu Narwiański Park Krajobrazowy, obejmujący swoim zasięgiem dolinę Górnej Narwi od Suraza do Żółtek.

Badania w sezonie 1994 miały charakter sondażowy i objęły obszar o powierzchni 36 m². We wschodniej części stanowiska wytyczono 2 sondáže w odległości ok. 100 m od obecnego koryta rzeki Narwi. Oba usytuowano na przecięciu krawędzi tarasu zalewowego z niskim tarasem nadzalewowym, prostopadłe do rzeki, w odstępnie 20 m.

Z sondażu 1/94 o łącznej powierzchni 5 m² pozyskano ok. 140 zabytków krzemiennych — w większości materiał odpadkowy, niezbyt charakterystyczny, o pokroju najpewniej mezolitycznym. Wydzielono m.in. 4 rdzenie, 3 drapacze, 1 mały liściak oraz 3 fragm. narzędzi. W sondażu tym odsłonięto interesujący obiekt: na trzech kolejnych metrach na głębokości 30 cm ukazał się bruk kamienny. Był on ułożony ze starannie dobranych kamieni kilkunastocentymetrowej długości. Materiał krzemienny wystąpił niezbyt licznie jedynie pod nim. Trudno jednoznacznie zinterpretować ów bruk; wydaje się, że może być to fragm. jakiejś współczesnej lub nawet starożytnej drogi wytyczonej w kierunku rzeki.

Z sondażu 2/94 o łącznej powierzchni 10 m² pozyskano ponad 1000 sztuk krzemienni, 35 fragm. ceramiki i 10 fragm. kości. W materiale tym zwraca uwagę obecność elementów zarówno schyłkowopaleolitycznych (niektóre rdzenie i rylee), jak i mezolitycznych (zbrojniki, drapacze, skrobacze). Wystąpiła dość duża seria wiórów łamanych intencjonalnie. Większość okazów krzemiennych posiada charakterystyczną patynę bagienną.

W północnej części stanowiska założono wykop I/94, o wymiarach 3 x 4 m, wytyczony w miejscu występowania na powierzchni charakterystycznych form narzędzi (m.in. liściak, rylec klinowy, trapez). Ogółem pozyskano bardzo liczny materiał krzemienny (ok. 3350 sztuk) oraz zniszczone, niecharakterystyczne fragm. ceramiki (ponad 400 sztuk), przepalone, bardzo małe fragm. kości (ok. 140 sztuk), a także przepalone kamienie. Materiał zabytkowy jest niejednorodny chronologicznie: obecne są tu elementy schyłkowopale-

olityczne (liściak, rdzenie dwupiętowe, rylce), mezolityczne (rdzenie, zbrojniki, skrobacze) oraz neolityczne (ceramika, niektóre okazy krzemienne).

Ponadto otwarto cztery sondaze o powierzchni 1 m² każdy: S. 3/94, S. 4/94, S. 5/94 i S. 6/94.

Sondaż 3/94 wytyczono w odległości ok. 80 m na południowy zachód od wykopu I/94, na niewielkim wypłaszczeniu zbocza moreny. Pozyskano ogółem 30 okazów mało charakterystycznych, w tym 27 sztuk krzemieni (m.in. drapacz skośny), 2 fragm. ceramiki i 1 fragm. kości. Zabytki zalegały jedynie w warstwie ornej do głębokości -30 cm.

Sondaż 4/94 założono poniżej S. 3/94, w odległości 10 m na wschód. Pozyskano z niego 44 okazy, w tym 38 sztuk krzemieni mało charakterystycznych. Wystąpiły one jedynie w warstwie ornej.

Trudno jednoznacznie określić przynależność kulturową zabytków pochodzących z S. 3/94 i S. 4/94.

Sondaż 5/94 wytyczono w odległości ok. 80 m na południe od wykopu I/94. Dostarczył on niewątpliwie najciekawszych materiałów. Z łącznej powierzchni 6 m² uzyskano ponad 1400 sztuk krzemieni, ponad 200 fragm. ceramiki, ząb i 25 fragm. kości. Wśród okazów wydzielono 23 rdzenie i ich fragm., 3 skrobacze, 3 drapacze, wiertnik, 3 zbrojniki (trapezy, tylczak), ok. 20 fragm. ceramiki zdobionej i fragm. wylewów naczyń. W metrze 5. począwszy od głębokości -30 cm (spąg warstwy ornej) do głębokości ok. -60 cm (warstwa żółtego piasku) odsłonięto obiekt owalny w przekroju, o średnicy ok. 30 cm, mocno nasycony węglami. Pobrano z niego próbki. W obrębie tego metra odnotowano największe skupienie zabytków (525 sztuk). Materiał krzemienisty ma pokrój janisławicki, natomiast ceramika, zarówno jeśli chodzi o rodzaj ornamentu, jak też pod względem technologicznym, reprezentuje kulturę niemieńską. Wyjątek stanowi pojedynczy fragm. wylewu znaleziony w spągu warstwy ornej, będący najpewniej domieszką kultury lużyckiej (zdobienie i technologia).

Sondaż 6/94 wytyczono ok. 50 m na południowy zachód od wykopu I/94, w pobliżu reperu roboczego. Pozyskany materiał (ponad 150 sztuk krzemieni, ok. 80 fragm. ceramiki oraz kilka przepalonych kości) reprezentuje elementy mezolityczne (fragm. rdzenia, 2 zbrojniki, drapacz mikrolityczny), jak również elementy kultury niemieńskiej (ceramika).

Wydaje się, że w przyszłości należy skoncentrować się na badaniach w bezpośrednim sąsiedztwie sondażu 5/94, przede wszystkim ze względu na interesujący materiał zabytkowy tam pozyskany oraz obiekt z węglami, które być może będą wydатовane. Możliwe, iż mamy tu do czynienia z homogenicznym zespołem kultury niemieńskiej. Dotychczas brak jest czystych i pewnych stanowisk tej kultury, gdzie ceramice można przypisać określone zespoły krzemienne. Ponadto już po zakończeniu badań właściciel pola robiąc podorywki odsłonił w odległości ok. 15 metrów na południowy wschód od S. 5.94 dwa sąsiadujące ze sobą paleniska; z jednego z nich pochodzi rdzeń dwupiętowy wiórowy. W pobliżu palenisk zaobserwowano wcześniej na powierzchni skupienie kilku rdzeni dwupiętowych wiórowych.

Badania powinny być kontynuowane.

Dudka, st. 1
gm. Wydminy, woj. suwalskie
AZP 20-75/—

Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Badania prowadził dr Witold Gumiński przy współudziale mgr. Jana Fiedorczyka. Finansowane przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN. Dziewiąty sezon badań. Osadnictwo mezolityczne i późnoneolityczne oraz nowożytnie i być może średniowieczne.

Prace prowadzono w dwóch wykopach na obszarze 7 m². W wykopie III dokończono eksplorację 2 m² sąsiadujących bezpośrednio z mezolitycznym pochówkiem (zob. 1991 i 1993 r.). Wypełnisko późnobrealne laguny zostało tu w większości zerodowane przez